

ITE-VET
2016–2018

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Evaluation Study Plan by expert from Charkiv

The following content is a result of the
ITE-VET project which is part of the
Erasmus+ Programme of the European
Union.

This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ**

**Результати експертного оцінювання оновлення навчальних планів
зкладами вищої освіти України – партнерами
проекту Програми Еразмус+
«Удосконалення практико – орієнтованої підготовки
викладачів професійної освіти і навчання»**

Харків – 2018

Реалізація Україною прийнятої програми державного розвитку робить з необхідне визначення, гармонізацію та затвердження нормативно-правового забезпечення в галузі освіти з урахуванням вимог міжнародної та європейської систем стандартів та сертифікації.

Цільові орієнтири підготовки фахівця, здатного після закінчення ВНЗ якісно здійснювати професійну діяльність відповідно до вимог суспільства, нині значно розширюються до необхідності формування такої особистості, яка спрямована на ґрунтовне, доцільне, креативне вирішення професійних завдань, може виконувати посадові обов'язки у мінливих умовах організації праці, прагне до самовдосконалення і професійного зростання. Очевидно, виникла потреба у створенні умов для прояву індивідуальності людини, становлення унікального стилю її життєдіяльності, формування у майбутнього фахівця умінь самостійно визначати способи здійснення професійної діяльності, що є ознакою його компетентності.

Особливо ці реалії позначаються на підготовці викладачів професійної освіти, діяльність яких зумовлена вимогами нинішнього ринку праці, на якому опиняються випускники ЗПО. Викладачі професійної освіти покликані формувати майбутнього робітника, відтворювати основну продуктивну силу суспільства. Від успішності їхньої професійної діяльності залежить майбутнє суспільного виробництва. Це означає, що їхня підготовка має бути максимально наближеною до реальних умов професійної діяльності і вимог замовників.

Забезпечити зазначені вимоги представляється можливим завдяки практико орієнтованим навчальним планам, які розроблено у 2017 р. учасниками проекту ПрограмиЕразмус+ і які подано на рецензію.

Навчальні плани розроблено за спеціалізаціями:

- «Професійна освіта. Економіка» спеціальності «Професійна освіта»;
- «Спеціальна психологія» спеціальності «Спеціальна освіта»;
- «Педагогіка вищої школи» спеціальності «Освітні педагогічні науки».

Критеріями аналізу обрано:

- забезпечення педагогічними дисциплінами (за назвою, обсягом і послідовністю вивчення) сформованості педагогічних компетентностей викладачів професійної освіти;
- відсоток кредитів на педагогічні дисципліни;
- кількість педагогічних дисциплін та їх розподіл за циклами (нормативний, вибірковий);
- співвідношення між теоретико-орієнтованими та практико-орієнтованими педагогічними дисциплінами;
- співвідношення між кількістю аудиторних годин та годин на самостійну роботу студентів за кожною педагогічною дисципліною;
- обсяги й види практик.

Розуміючи під компетентностями здатності реалізовувати конкретні групи досвідних надбань стосовно тих чи інших напрямків чи етапів здійснення професійної педагогічної діяльності у ЗПО, керуємося міністерськими рекомендаціями й науково обґрунтованими в УІПА положеннями, згідно яких у викладача професійної освіти мають бути сформованими загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності. Додержуємося того, що загальні компетентності повинні охоплювати соціально-особистісну, інструментальну й загальнонаукову сфери, а спеціальні – методологічну, креативну, нормативно-правову, проектувальну, комунікативну, технологічну, а також менеджерську й науково-дослідну (останні дві – для магістерської програми підготовки). З огляду на це, представлені навчальні плани підготовки педагогічних працівників забезпечують формування ключових професійних компетентностей.

Керуючись положеннями освітнього законодавства про те, що обсяг бакалаврських програм становить 180-240 кредитів ЄКТС, а магістерських - 90-120 кредитів ЄКТС, вважаємо цілком доцільним збільшення обсягів психолого-педагогічної підготовки бакалаврів до 45%, а магістрів – до 68%.

Закономірно, що разом з теоретичними та практико-орієнтованими педагогічними курсами збільшилася кількість кредитів на педагогічні практики.

Співвідношення між теоретико-орієнтованими й практико-орієнтованими педагогічними дисциплінами також змінено на користь останніх: у навчальному плані підготовки фахівців за спеціалізацією «Професійна освіта. Економіка» - 1,31, у навчальному плані підготовки фахівців за спеціалізацією «Спеціальна психологія» - 1,17, у навчальному плані підготовки фахівців за спеціалізацією «Педагогіка вищої школи» співвідношення оптимальне – 1,62.

Порівняння оновленого навчального плану підготовки фахівців за спеціалізацією «Професійна освіта. Економіка» із попереднім варіантом дозволяє отримати висновки про наступне:

- спостерігається збільшення кількості тренінгів та практикумів, що є важливою ознакою вдосконалення практико-орієнтованої підготовки;
- зменшено кількість лекційних занять та збільшено кількість практичних занять, що надасть змогу підвищити рівень практичної підготовки, як з дисциплін педагогічного так і економічного напрямів;
- зменшено кількість дисциплін фундаментальної, природничо-наукової та загальноекономічної підготовки, що надало змогу збільшити кількість дисциплін педагогічного та дидактичного напрямку;
- позитивним є запропонування на вибір студента пакету дисциплін різного економічного напрямку;
- збільшено кількість годин на практичні заняття та впровадження педагогічної практики, що дає можливість студентам набувати досвід у

психологічному, комунікативному, діловому та професійному напрямках, розвивати свої здібності у формуванні необхідного рівня знань, умінь та навичок;

- достатня кількість тренінг-курсів розвиває у майбутніх фахівцях можливість нестандартного мислення, продукування рішень, формування особистих рис, виявлення та розкриття потенційних додаткових здібностей, спілкування у неформальній обстановці та інше;

- введення курсу «Вступ до спеціальності (тренінг-курс)» надасть можливість майбутнім фахівцям зрозуміти сутність цієї спеціальності, її універсальність, розкриє можливості та перспективи на майбутнє;

- введення нових курсів «Самоменеджмент», «Формування навичок самоосвіти», «Управління соціально-психологічними процесами в груповій діяльності», «Мистецтво прийняття рішень», «Основи самоконтролю», «Соціальна педагогіка» та «Корекційна педагогіка» дає можливість збільшити рівень теоретичної та практичної підготовки.

Порівняння оновленого навчального плану підготовки фахівців за спеціалізацією «Спеціальна освіта. Спеціальна психологія» із попереднім варіантом дозволяє отримати такі висновки. У навчальному плані визначено перелік дисциплін циклу загальної (гуманітарної та соціально-економічної) підготовки та дисциплін циклу професійної і практичної підготовки за вибором навчального закладу і за вибором студентів. Навчальний план передбачає достатню кількість практик – 5. Всі дисципліни навчального плану викладено у належному обсязі навчальних годин. При побудові навчального плану враховано структурно-логічну схему послідовності викладання навчальних дисциплін і дотримано затвержені МОН України пропорції лекційного навантаження у розрізі блоків дисциплін. Має місце достатня кількість клініко-психологічних дисциплін, спрямованих на формування у студентів базового розуміння причин інтелектуальних, сенсо-моторних і мовних порушень. Слід зазначити, що

навчальний план посилено дисциплінами, спрямованими на оволодіння студентами діагностичним і корекційним інструментарієм, корекційно-розвиваючими технологіями. Отже, в основу дисциплін навчального плану покладено сучасне наукове розуміння компенсації та корекції, соціальної адаптації дитини, а саме: розвиток збереженого чуттєвого сприймання, психічних функцій, здатності до рефлексії, формування сенсорно-перцептивного та семантичного аналізу, мовленнєвої та комунікативної діяльності з акцентуванням уваги на здатності сприймання та розуміння інформації, підтримці рухової активності учнів.

Порівняння оновленого навчального плану підготовки фахівців за спеціалізацією «Педагогіка вищої школи» із попереднім варіантом дозволяє отримати наступні висновки. За рахунок резерву збільшено кількість дисциплін (з 14 до 21), що забезпечують формування практичних педагогічних умінь. Зростання кількості дисциплін з педагогіки та дидактики відбулося за рахунок введення: до нормативної частини циклу професійної і практичної підготовки дисциплін «Педагогіка та педагогічна творчість викладача», «Інноваційні технології навчання і виховання», «Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця педагогічного процесу в Україні»; до варіативної частини циклу дисциплін за самостійним вибором студента - дисциплін «Варіативні моделі підготовки фахівців у системі вітчизняної освіти», «Організація управління навчальним процесом», «Педагогічна конфліктологія». Поданий план характеризується наочністю, послідовністю, системністю. За його допомогою можна простежити логіку вивчення слухачами магістратури навчальних дисциплін.

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Отже, всі університети – учасники Проекту дотрималися рекомендацій щодо вдосконалення навчальних планів у контексті практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання. Зокрема, збільшено кількість кредитів на дисципліни з педагогіки та дидактики, особливо зросла кількість дисциплін з дидактики (зокрема тренінгів та практикумів), що забезпечують формування практичних умінь та навичок. З метою гармонізації навчальних планів запропоновано дотримуватися пропорційності кількості дисциплін з педагогіки та дидактики.

Всі дисципліни навчального плану викладено у належному обсязі навчальних годин. При побудові навчального плану враховано структурно-логічну схему послідовності викладання навчальних дисциплін і дотримано затверджені МОН України пропорції лекційного педнавантаження у розрізі блоків дисциплін.

Крім того, позитивно оцінюємо пропозиціонати студентів можливість здійснювати вибір пакету дисциплін різного напрямку; збільшення кількості годин на практичні заняття та впровадження педагогічної практики, що надасть можливість студентам набувати досвід у психологічному, комунікативному, діловому та професійному напрямках, розвивати свої здібності у формуванні необхідного рівня знань, умінь та навичок; впровадження тренінг-курсів, які покликані розвивати у майбутніх фахівців можливість нестандартного мислення, продукування рішень, формування особистих рис, виявлення та розкриття потенційних додаткових здібностей, спілкування у неформальній обстановці та інше.

Водночас мають місце деякі запитання й побажання.

Так, з плану підготовки бакалаврів за спеціалізацією «Професійна освіта. Економіка» спеціальності «Професійна освіта» зрозуміло, що фахова підготовка

має достатнє підґрунтя, різнопланові економічні дисципліни надають можливість підготувати фахівця високого рівня, але деякі дисципліни, пов'язані з персоналом підприємства («Управління персоналом», «Економіка праці та соціально-трудоі відносини», «Кадрове адміністрування», «Мотиваційний менеджмент»), можуть бути об'єднані у комплексну дисципліну, наприклад, «Економічний аналіз» або «Фінансовий аналіз», як ті, що забезпечують пізнання окремих сторін суспільного, господарського стану чи процесу та надають можливість абстрактно мислити тощо.

У навчальному плані підготовки магістрів за спеціалізацією «Педагогіка вищої школи» спеціальності «Освітні педагогічні науки» деякі навчальні дисципліни, з тих, що вивчаються більше, ніж в одному семестрі (наприклад, «Організація управління навчальним процесом», «Інноваційні технології навчання і виховання», науково-дослідна, педагогічна, виробнича (асистентська) практики) представляють різні цикли дисциплін (в одному семестрі – нормативний цикл, а в іншому - вибіркоий). Також, кількість навчальних дисциплін значно перевищує рекомендовану та спостерігається порушення співвідношення між аудиторною та самостійною роботою.

Для більш повного відбиття у планах професійних компетентностей, рекомендуємо включити до них (або відбити у назвах визначених дисциплін) дисципліни (питання), які пов'язано із здатністю до аналізу та охорони об'єктів інтелектуальної власності; здатністю застосовувати здоров'язберігаючі ідеї та концепції; здатністю усвідомлювати важливість та особистісну відповідальність за дотримання етичних і правових норм при здійсненні професійної діяльності в освітній та науковій сферах; здатністю застосовувати сучасні комп'ютерні (хмарні) технології в соціально-педагогічних системах.

Впровадження ж підготовки та захисту дипломної роботи, на нашу думку, надасть можливість підвищити, закріпити й систематизувати теоретичну і практичну підготовку фахівців.

Загалом, рекомендуємо надані на рецензію навчальні плани до впровадження у вищих навчальних закладах, які здійснюють підготовку відповідних фахівців.

Перший проректор з
науково-педагогічної роботи,
Доктор технічних наук,
Професор.

 А.П.Тарасюк

Доктор педагогічних наук,
Професор.

 Н.О.Брюханова

Доктор економічних наук,
Професор.

 В.В.Прохорова

Доктор психологічних наук.

 І.М.Соколова